

Žmogulis, apie kurį ketinu rašyti, nesu nė karto mačiusi. Tačiau jį gerai pažinojusiu pasakojimai, perskaityti straipsniai ir knygos padėjo susidaryti toki ryškų idealios asmenybės vaizdą, jog nelaimės valanda dažnai mintimis kreipiuosi į jį, kad užturtų pas Viešpatį Dievą.

Vaikystėje mama, mane vesdamasi per Pumpėnų kapines, dažnai stabtelėdavo prie paminklo, kurio užrašas skelbė, kad Čia ilsisi tragiškai žuvęs Lietuvos karininkas Mykolas Lipnickas. "Važiuojant Kaune motociklu, staiga į gatvę išbėgo žydė. Reikėjo arba suvažinėti moterį, arba pačiam verstis į šoną. Taip jis žuvo gelbėdamas žmogų. O jo brolis Alfonsas — kunigas, nukankintas vokiečių", — pasakojo mama.

Kai paaugau, apie kunigą Alfonsą Lipniūną (pavarde kiek pakeitė, sulietuvindamas) iš gimtojo Švilpiškių kaimo (Pasvalio raj.) žmonių išgirdau nemažai pasakojimų. Bene vienas ryškiausių — jo primicijų diena Pumpėnuose — 1930 m. liepos 6 d. "Skubėjome į bažnyčia, kad tik nepavėluotume, kad arčiau altoriaus atsistotume, kad geriau jaunojo kunigėlio žodžius girdėtume. O jo žodžiai buvo ne tokie, kaip daugelio. Padėkojęs tėveliams, broliams ir visiems Pumpėnų parapijos žmonėms, moraliai ir materialiai rėmusiems jį mokslo metais, atsiprašė, kad savo geradariams galėsiąs atsilyginti tik malda, nes pats nieko daugiau neturįs", — ne kartą man pasakojo teta Elžbieta Navakienė. Anais laikais buvo įprasta, kad kunigas arba padeda išsimokslinti jauniems savo šeimos nariams, arba seserims išmoka pasogas, arba broliams priperka žemės. Tolimesnis šio žmogaus gyvenimus parodė, kad jo pirmasis pamokslas nebuvo jaunučio kunigėlio, sulaukusio vos dvidešimt penkerių metų amžiaus, jaunatviškas idealizmas, o sąmoningas apsisprendimas eiti dvasingumo keliu, nešti žmonėms gerąją Evangelijos naujieną, spinduliuoti Meilę. Gal tuomet, klausydami šių kategoriškų žodžių, kiek nusivylė septyni broliai ir jaunesnioji sesutė. Juk tėvai Talkonių kaime turėjo 7 ha žemės, o Steponus norėjo tapti žurnalistu, Povilas — prekybininku, Antanas — siuvėju. Tačiau gabūs ir darbštūs Lipnickų vaikai savarankiškai pasiekė to, apie ką svajojo. Beje, tėvų ūkyje likęs Juozas tėvo pavyzdžiu užaugino aštuonis vaikus, netoliese iškėjęs sesuo Apolonia — net dešimt vaikučių. Kartais tėviškėje apsilankius jaunajam kunigui ir artimesiems iš jo gavus nebrangių dovanų, svainis mėgdavęs padejuoti, kad menkos žemės ūkio produktų kainos, kad ūkininkui nėra iš kur išspausti lito, kad koks šimtas kitas, oi kaip praverstų. Tačiau atsakymas būdavęs visada panašus: "Juk jūs sveiki, sotūs, apsirėngę. Ko daugiau bereikia? Yra žmonių, daug nelaimingesnių už jus".

... Mūsų kaime gyveno Tavose Trybaite, maža likusi be motinos. Tėvui parvedus pamotę, ji unktai išėjo iš namų, nuo vargo ir nepriteklių jaunystėje susirgo tuberkulioze, anais laikais beviltiška liga. Kur buvus, kur nebuvus ji vis užsukdavo į savo gimtąjį kaimą, aplankydavo buvusius kaimynus, o sieja sodindavo už stalo kaip savą. Tavose turėjo viena brangenybę, keliančią

kaimiečiams smalsumą, ir nuostabą. Tai — auksinis laikrodinis. Nors jos pasakojimus ("nuvažiauvau į Vilnių, užėjau pas kunigą Lipnicką, papasakojau apie savo nelaimingą gyvenimą, o jis atidarė stalčių, išėmė šį daiktuką ir man padovanojo. Dar atsiprašė, kad nieko daugiau neturįs, kuo galėtų mane sušelpiti") buvo visiems žinomas, bet nedaug kas juo tikėjo. "Gal kur pavogė", — ne vienas balsu pagalvodavo. Kartą iš tėviškės važiudamas į Vilnių, sausakimšame autobuse pastebėjau Tavose. Pasirodo, ji važiujanti į sostinę tvarkyti kažkokių reikalų, naktį žadanti praleisti stotyje. Parsivedžiau namo. Įsikalbėjus prie arbatos puodelio, išdrįsau paklausti: "Tavosyt, o ta auksini laikrodinė tebeturi?" "Ne, seniai nebėra. Pardaviau ir pirkau pirmąjį streptomociną. Tebūna šviesi Dangaus karalystė Šventajam kunigui Lipnickui. Tai

jo dėka aš vis dar vaikštau šia žeme . - toks buvo atsakymas.

Lietuvių enciklopedijoje rašoma, jog Alfonsas Lipniūnas (Lipnickas) gimė 1905 metų kovo 12 dieną Talkonių kaime. Pumpėnų valsčiuje, Panevėžio apskrityje Mokėsi Pumpėnų pradžios mokykloje, baigė Panevėžio gimnaziją, Kauno kunigų seminariją bei Vytauto Didžiojo universiteto teologijos-filosofijos fakultetą. Tame pačiame fakultete gavo teologijos licenciatu laipsnį. Sociologijos mokslus studijavo Prancūzijoje Lilio universitete ir Paryžiaus katalikų institute. 1930 m. išsventintas kunigu, buvo paskirtas Panevėžio katedros vikaru ir vyskupijos jaunimo direktoriumi. Po studijų Prancūzijoje paskirtas lektoriumi i Panevėžio pedagogini institutą, o šiam 1939 m. persikėlus į Vilnių, tas pačias pareigas ėjo ten. Nuo 1942 m. dar dėstė sociologiją ir pastoracinę teologiją Vilniaus kunigų seminarijoje. Taip pat ėjo Vilniaus universiteto kapeliono pareigas, buvo Šv. Jonų ir Aušros Vartų bažnyčių pamokslininkas.

1943 m. Alfonsas Lipniūnas vokiečių buvo areštuotas ir kartu su 47 vilniečiais inteligentais įkalintas Štuthofio koncentracijos stovykloje. Traukiantis frontui ir evakuojant stovyklą, susirgęs dėmėtąja šiltine ir plaučių uždegimu, kun. Alfonsas Lipniūnas 1945 metų kovo 28 dieną mirė ir buvo palaidotas Pucko kapinėse Lenkijoje. 1989 m. rugsėjo pradžioje Panevėžio Katedros klebono kun.

Panevėžyje dirbusių kunigų grupė. Iš kairės: V. Balčiūnas, A. Deksnys (dabar vyskupas), A. Spurgis, A. Juška ir A. Lipniūnas

Publicistikos konkurse trečiąją vietą laimėjęs kūrinys

Juozo Antanavičiaus rūpesčiu Alfonso Lipniūno palaikai kartu su Lietuvos studentų ateitininkų vado inžinieriaus Antano Sapalo palaikais buvo pervežti į Lietuvą ir palaidoti Panevėžio Katedros šventoriuje. Sugrįžimo į Tėvynę proga "Minties" leidykla išleido perfotografuotą 1985-ųjų metų atsiminimų knygą "Kunigas Alfonsas Lipniūnas", išleistą "Draugo" spaustuvelyje JAV.

Dar nemažai sutiksime Vilniuje (ir kitur) žmonių, išstius trejus metus girdėjusių šio dvasininko pamokslus Šv. Jonų bažnyčioje, į kurią suplaukdavo minios žmonių. Žemo ūgio, smulkaus kūno sudėjimo, neišvaizdaus veido kunigo išvaizda sakykloje tarsi

1995 m. kovo mėn. 12 d. sukanka 90 metų nuo kun. A. Lipniūno gimimo, o kovo 28 d. — 50 metų nuo jo mirties.

Aldona KAČERAUSKIENĖ Kunigas Alfonsas Lipniūnas

išnykdavo. Ir žmonės girdėjo nuoširdžius, neapsakomai drąsius, nedviprasmiškus ir įtaigius žodžius, kurie taip buvo reikalingi i istorijos kataklizmus palėkusiai lietuvių tautai. "Klausytojā jo žodžiai traukė su tokia didele vidine jėga, kad jis negalėjo nė per žingsnį atsilikti. Jis žengė drauge su pamokslininku ir drauge žavėjosi aukštumom", — taip savo betarpiškus išpūdžius užrašė Julius Kakarieka.

Mano bičiulė Bronė Rimkevičiūtė, vokiečių okupacijos metais mokiuisis Panevėžio mergaičių gimnazijoje, pasakojo: "Ne kurtą esu dalyvavusi mokinių rekolekciuose prie šv. Velykas. Per daugeli metų iš atminties daug kas išdilo, tik kunigą Alfonsą Lipniūną gerai prisimenu. Niekas mūsų varu i rekolekcijas nevarė, bet kai būdavo pakviestas šis kunigas, i Panevėžio katedrą prisirinkdavo jaunimo sausakimšai visas tas dienas. Ne tik pamokslų klausydavomės, bet ir išpažinties kiekvienas norėjome pas šį kunigą prieiti. Prie jo klausyklos nutįsdavo ilgiausios eilės, o jis sėdėdavo tol, kol būdavo penitentų. Tuomet jaunos mūsų galvos nesuvokė, kad, keletą valandų praleidęs klausykloje, kunigas gali neapsakomai pavargti".

Kiekvienas galėtume savęs paklausti, kuo taip traukė žmones kunigas Alfonsas Lipniūnas. Žinoma, kad buvo gavęs europinio masto išsilavinimą, daug keliaavęs po Vakarų Europą (kai kas dar nepamiršo skaitęs jo knygą "Penkių valstybių sostinėse", išleistą 1933 m.), buvo poliglotas (mokėjo rusų, vokiečių, anglų, prancūzų, lenkų, lotynų, hebrajų kalbas). Tačiau svarbiausia buvo tai, kad pats gyveno taip, kaip mokė kitus.

Ignoruoti vokiečių paskelbtą mobilizaciją ir Reicho tarnybą, visomis galiomis stengtis išsaugoti Lietuvos jaunimą — šios ne viename pamoksle nuskambėjusios kunigo mintys okupantams buvo nepakenčiamos, ir jie, nepaisydami visuomenės opinijos, kunigą suėmė. Be abejo, vokiečiai sužinojo apie Alfonso Lipniūno suorganizuota Laisvės fondą, kuris rūpinosi ne tik mieste badujančių žmonių šalpa, nepaisant tautybės bei įsitikinimų, bet ir siekimu ugdyti lietuviškąjį solidarumą. Šio kunigo pastangomis Universitete atgijo ateitininkai. noriai įsitraukė i fondo darbą.

Dažnas nūnai skundžiamės katalikų tikėjimo griežtais reikalavimais tuomet, kai

turime pakankamai duonos, kai esame įsirengę jaukų namų židinį, kai nestokojame laisva valia pasirinktų bičiulių. Kunigas Alfonsas Lipniūnas liko ištikimas Kristaus mokslui ne tik būdamas laisvėje, bet ir atsidūręs ekstremaliose gyvenimo sąlygose, balansuodamas tarp gyvybės ir mirties.

Štuthofio koncentracijos stovykla — tikras pragaras. Badas, sunkus alinantis darbas, moralinis pažeminimas — tikras žmonių naikimo fabrikas. Ji pralenkė nebent Stalinas, prie viso to dar pridėjęs Sibiro šalčius. Draugų liudijimu, kunigas Alfonsas Lipniūnas čia išseko fiziškai. atrodė "sudžiūvęs kaip vaiduoklis, vos vilko kojas", nebeįėjė, kaip buvo įpratęs, šypsotis, jo veidas įgavo rimtą išraišką, tačiau savo dvasia nepasikeitė. Gavęs siuntinėli maisto, viską tuoj pat išdalindavo, net negalvodamas pasidalyti atsargų, kaip imanydamas guodė žmones, kėlė išlikimo viltį, kiek leido aplinkybės, atlikinėjo kunigo pareigas. Net lemtingojo etapo metu Pucko link (kelionės pradžioje buvo 500 kalinių, o pabaigoje — tik 300) kunigas Lipniūnas, pats būdamas vos gyvas nuo alkio ir nuovargio, vis pasilenkdavo kone prie kiekvieno esesininko pribaugto kalinio, kad galėtų suteikti nuodėmių atleidimą ir palaiminti baigiant žemiškąjį gyvenimą. Net ir jo mirtis sietina su pasiaukojimu kitiems. Manoma, kad šiltine užsikrėtė lankydamas ir šelpdamas šia liga sergančius žmones.

Per keturiasdešimt jam Dievo skirtų gyvenimo metų kunigo? Alfonsas Lipniūnas užgyveno nedidelę, Pucko kunigų išsaugotą dėžutę (joje rasti suskilusiais stiklais akiniai, Švenč. Mergelės Marijos Aušros vartų paveikslėlis, mišiolas, perskaitytų knygų bei būsimų pamokslų konspektai) ir idealaus kunigo, o galbūt šventojo (tuo tikėti yra. rodos, daug duomenų) garbę. Mums. amžinai lekiantiems ir nesusėjantiems, pernelyg susirūpinusiems, ką valgysime ir kuo dėvėsime rytoj, tai tikras išspėjimas nepasikliauti vien žemiškomis gėrybėmis. '.

Visais laikais džiaugiamės ir didžiuojamės iškiliumis tautos asmenybėmis, tai ir dabar drįstame kreiptis:

— Idealaus gyvenimo kunige, būdamas artumoje su Viešpačiu, paprašyk mūsų suvargusiai Tėvynei Dievo palaimos, o mums visiems — išbandymus išverti iki galo. Juk konclageryje parengtame pamoksle Didžiajam penktadieniui, kurio, deja, jau nebeteko ištarti tikintiesiems, palikai tams vilti: "Be mirties nėra prisikėlimo. Ir mes visi, ir tauta, kuri kenčia ir apmirusi, kelsis kaip pergalėtoja".

*Renginiai Panevėžyje,
skirti kunigo*

*A. Lipniūno 90-osioms
gimimo ir 50-osioms
mirties metinėms*

Kovo 18d. Visos Lietuvos ateitininkų diena. Pradžia 10.00 val. Vysk. K. Paltaroko kriptoje.

Kovo 22 d Konkursinių rasinių aptarimas. A. Lipniūno vid. m-la (Klaipėdos 138). 13.00 val. literatūrinė popietė.

Kovo 23 d. Prisiminimu vakaras, Pradžia 17.00 val. Vysk. K. Paltaroko kriptoje.

Kovo 24 d. Kunigo kambario pašventinimas ir iškilmingas minėjimas. A. Lipniūno vid. m-la (Klaipėdos 138). Pradžia 12.00 vai.

Kovo 26 d. Iškilmingos šv. Mišios Kristaus Karaliaus Katedroje. Pradžia 12.30 val. Konferencija Dramos teatre. Pradžia 14.30 val.